

A AXENDA 21 LOCAL CHEGA A GALIZA

A SUSTENTABILIDADE NOS CONCELLOS

Xosé Veiras García

OS CONCELLOS DEBEN XOGAR UN PAPEL DESTACADO NA PROMOCIÓN DA SUSTENTABILIDADE A NIVEL LOCAL. A AXENDA 21 LOCAL É UN VALIOSO INSTRUMENTO AO QUE PODEN RECORRER PARA MELLORAR A SITUACIÓN AMBIENTAL, FOMENTAR O DESENVOLVEMENTO ECOLOXICAMENTE SUSTENTÁBEL E FORTALEZER A DEMOCRACIA. SON XA MOITOS OS CONCELLOS EN TODO O MUNDO QUE ESTÁN A APLICAR AXENDAS 21 LOCAIS. NO NOSO PAÍS, AÍNDÁ QUE POLO DE AGORA MOI TIMIDAMENTE, TAMÉN SE INICIARON PROCESOS DE AXENDA 21 LOCAL.

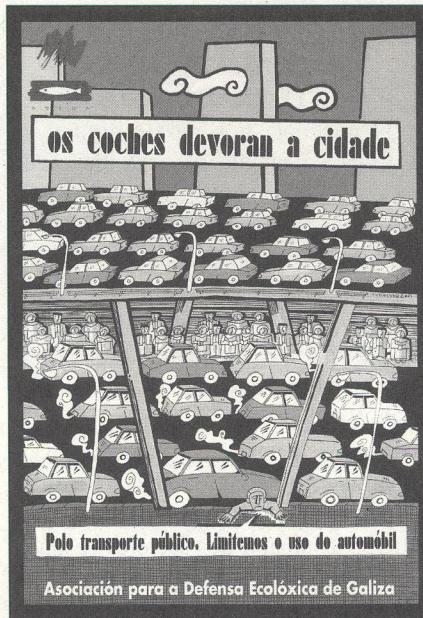
O movemento de poboacións sustentábeis xorde a partir do "Cumio da Terra" (Rio de Janeiro, 1992). Un dos documentos aprobados neste cumio foi a Axenda 21, unha sorte de guía para avanzar cara ao desenvolvemento ecoloxicamente sustentábel no século XXI. Un dos capítulos da Axenda 21 propón ás autoridades locais a implementación de Axendas 21 Locais (A21L). Aínda que a Axenda 21 debe aplicarse en todos os ámbitos, non só no municipal, foi a nivel local onde se tivo máis en conta até hoxe.

A Axenda 21 pretendía que para 1996 a maioría das autoridades locais de cada país tivesen elaborado unha A21L. Sen embargo, xa no inicio do século XXI, tan só en Suecia o 100 % dos municipios adoptaron algunha iniciativa relacionada coa A21L. Isto é debido, en boa medida, ao activo papel xogado polo movemento ambientalista sueco na promoción da A21L. A A21L é percibida en Suecia como unha ferramenta para o desenvolvemento económico local.

Algunhas poboacións españolas de diverso tamaño xa encetaron procesos de A21L, algunas tan importantes como Barcelona ou Vitoria. En Galiza, Santiago e A Coruña son as únicas poboacións que polo de agora iniciaron efectivamente procesos de A21L. A Federación Ecoloxista Galega (FEG) está a traballar desde hai tempo para divulgar e promover a A21L en Galiza.

COMO SE FAI UNHA A21L?

Existen diversas metodoloxías para elaborar as A21L. A máis empregada no Estado español utiliza a auditoría ambiental municipal para facer un diagnóstico e análise da situación ambiental do municipio. A partir deste coñecemento, defínese o Plano de Acción Ambiental (PAA), no que se recollen actuacións para mellorar a situación ambiental. O PAA non é propriamente a A21L. Ésta é o resultado de incorporar a dimensión socioeconómica ao PAA.

Sustentabilidade é moito máis que zonas verdes ou xestión ecolólica dos residuos: implica transformacións profundas de políticas como a de transporte, ou limitacións ao consumo, por exemplo.

É habitual que o primeiro paso no proceso da A21L sexa a sinatura polo Concello da Carta de Aalborg, unha declaración programática que recoñece o carácter insustentábel do modelo económico actual. Que saibamos, en Galiza foi asinada até hoxe por A Coruña, Santiago, Pontevedra e a Mancomunidade do Salnés.

A Axenda 21 concede unha grande importancia ao diálogo e á participación social. A participación social aprofunda a democracia, que non se debe limitar ao exercicio do voto nas eleccións, e resulta más eficaz que deixalo todo en mans de políticos/as profesionais e técnicos/as. Esixe esforzo e medios, así como unha nova actitude tanto por parte dos políticos –tan afeitos, especialmente no noso país, a exerceren o poder de forma autoritaria– como dos cidadáns e cidadás –que non podemos caer na apatía e no conformismo–.

PARA QUE UNHA A21L?

Coa A21L pode pasar o mesmo que con outros instrumentos que perseguen fins similares (procedementos de avaliación do impacto ambiental,...): que se convierta nun exercicio de cinismo para tentar agochar a insustentabilidade das actuacións prácticas. A A21L é, en teoría, unha ferramenta útil, mais os seus resultados van depender de cómo se leve á práctica.

SON ASPECTOS CLAVE
A COORDENACIÓN
INTERSECTORIAL, A INTEGRACIÓN
DE CRITERIOS
SUSTENTÁBEIS NAS POLÍTICAS
MUNICIPALES E O
FORTALECIMENTO DA
PARTICIPACIÓN SOCIAL

O rendemento dunha A21L pódese medir pola coordinación intersectorial e o grao de integración efectiva de criterios sustentábeis en todas as políticas municipais e pola medida en que a A21L contribúe a fortalecer a participación social. No mellor dos casos estaríamos perante unha A21L sustentábel. No peor, habería que falar dunha A21L simbólica.

No caso galego, sendo realistas, parece moi pouco probabel que chegue a haber, a curto prazo, A21L sustentábeis. Sen embargo, é previsíbel que a maioría dos procesos de A21L, en maior ou menor medida segundo os casos, contribúan a dar maior peso ás políticas ambientais locais e a mellorar algo a participación social.

Para saberes máis:

- Guía Europea para a Planificación das Axendas 21 Locais. Nicola Hewitt. Edita a Xunta de Galicia.
- Local y sostenible. La Agenda 21 Local en España. Nuria Font e Joan Subirats (eds). Icaria editorial.
- The International Council for Local Environmental Initiatives (ICLEI). <http://www.iclei.org/la21gtp>
- Xarxa de Ciutats i Probles can a la Sostenibilidade. <http://www.diba.es/xarxasost>

O DECÁLOGO DA SUSTENTABILIDADE

O Forum Cívico para unha Barcelona Sustentábel, integrado por expertos e membros de diversos colectivos sociais, sintetizou en dez puntos os principios da sustentabilidade no ámbito urbano.

1. Os recursos débense utilizar de maneira eficiente, sen superar o ritmo de renovación dos recursos renováveis, substituíndo progresivamente os non renováveis.
2. O funcionamento da cidade non debe pôr en perigo a saúde das persoas nin superar a capacidade de carga do ambiente.
3. A biodiversidade debe ser valorada e protexida.
4. Foméntase o establecemento dunha alianza global coas outras poboacións, para preservar os sistemas naturais comúns da Terra, como a regulación climática e a capa de ozono, e para eliminar a pobreza.

5. Todos debemos ter acceso aos bens e servizos básicos de vivenda, saúde, educación e seguridade.
6. A cidade debe preservar a mestura de funcións, fomentando a proximidade e a vida de barrio para que o acceso aos servizos urbanos non se faga á custa do ambiente.
7. O traballo social e o tempo libre débense distribuír equitativamente entre todas as persoas, homes e mulleres.
8. A equidade nas formas de vida dos cidadáns e cidadás débe incrementar.
9. Todos debemos ter acceso a un traballo remunerado, cun salario digno e unha contratación estable.
10. A economía ha ser diversificada, e a dependencia do exterior hase reducir. Sempre que sexa posíbel, as necesidades deben satisfacerse con recursos locais.

OS CONSELLOS MUNICIPAIS DE MEDIO AMBIENTE

O Consello Municipal de Medio Ambiente é o instrumento más utilizado para canalizar a participación social nos procesos de A21L. Outras ferramentas, nalgúns casos más avanzadas, para posibilitar a participación social son os xurados cidadáns, as enquisas de opinión deliberativas, os referendos, os orzamentos participativos, as visualizacións guiadas e búsquedas de futuro, etc.

Un Consello Municipal do Ambiente é un grupo de traballo creado habitualmente por iniciativa do Concello no que están representados os sectores sociais e económicos do municipio e o Concello. Nel debátense cuestións ambientais que afectan ao municipio e formúlanse recomendacións ás autoridades municipais. Aínda que non ten poder de decisión, un goberno municipal seriamente comprometido coa participación social debe ter moi

en conta as propostas e críticas do Consello e facilitar o seu traballo.

No noso país a penas funcionan Consellos Municipais do Ambiente. A sua creación é recomendábel mesmo que non exista a intención de facer unha A21L. Unha referencia positiva é o Consello do Ambiente de Santiago. En senso contrario, débese tomar o exemplo do Consello Galego de Medio Ambiente (COGAMA), adscrito á Consellería de Medio Ambiente. O COGAMA é un Consello pouco representativo e plural, controlado pola Xunta –que nomea directamente a 16 dos seus 35 membros– e que non ten debatido iniciativas gobernamentais de tanta trascendencia ambiental como, por exemplo, as propostas de planos anuais INFOGA de loita contra os lumes forestais, o plano hidroeléctrico de Galiza-Costa ou o plano eólico.

Rúa de San Pedro, 16

Teléfonos
981 564 880
981 577 633

15703 Compostela

Taberna

Campo da Feira - CARRAL

MARÍA
CASANAYA

RAIÑA, 19 - COMPOSTELA
TLF. 981 560 187

CENTRO DE REPOGRAFIA

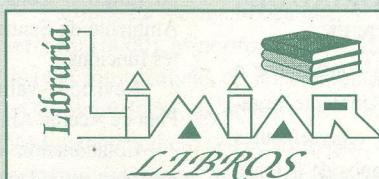
Ivo Copy

Avda. de Vigo, 146 - baixo - FERROL
Teléfono e Fax: 981 371 896

Entremuros, 13
Compostela - Galiza

Teléfono: 981 572 154

Venezuela 33 - Telf. e Fax: 981 327 953
15404 FERROL

"Os libros son
un caudal de
sabia fresca.
Defendamo-la
vida coa sua
axuda"